

Dvorac Gosseau-Sandor-Khuen u Nuštru

Kompleks nekadašnjeg središta velikoga nuštarskog vlastelinstva smješten je na parceli koja zauzima poveću površinu zemljišta kojom, uz posljednje preostale gospodarske zgrade, već izdaleka dominira visoko drveće nekoć skladno uređenog parka.

Rezidencijalni dio kompleksa položen je duž same ceste, u uglu parcele, blizu ruba nizinske zaravni gdje se vinkovačka cesta ulazeći u Nuštar počinje blago spuštati prema središtu naselja.

Integriran u cjelinu naselja, na kraju seoske ulice, sam dvorac nešto istaknutiji položaj ima tek iz barokne akse formirane trasom nekadašnje jahače staze, koja je izravno vodila od dvorca do vlastelinskog lovišta u šumi Zverinjak, što se rasprostire na povećem otoku okruženom močvarnim starim tokom meandra rijeke Vuke, a kojom i danas suvremena cesta, povezujući niz sela s južne strane Vuke, dolazi iz Osijeka i spaja se neposredno pred dvorcem s cestom za Vinkovce.

Gradnja najstarijeg, baroknog dijela dvorca, kao i sam odabir Nuštra za sjedište vlastelinstva, djelo je grofa Maximiliana Eugena Gosseaua d'Heneffa, alžaškog plemića i inženjerskog časnika, pukovnika carske vojske, koji je najvjerojatnije bio glavni projektant osječke utvrde, a u to je vrijeme bio angažiran i na izgradnji Petrovaradina. Već i ta činjenica baroku nuštarskog vlastelinstva daje posebno značenje.

Gosseau je svoju dvorsku kapelu, podignutu neposredno uz dvorac, namijenio i za župnu crkvu tada malenog Nuštra, uzdržavao je župnika koji je stanovao s njim u dvorcu, pa je čak negdje uspio pronaći za župnika jednog bivšeg benediktinca. Stoga ipak nije baš posve vjerojatno da je zbog gradnje svoga nevelikog dvorca posebno rušio i ostatke opatijske crkve. No zato možemo biti sigurni da je barokni kompleks, koji je izgradio grof Gosseau po svojoj koncepciji, vrsno i zanimljivo barokno rješenje, to zanimljivije što je ovdje iznimno sam vlastelin bio vjerojatno i projektant cjeline, pa moguće i dvorca i kapele u kojoj će biti pokopan nakon smrti, budući da je bio itekako dobro upućen u tajne arhitektonskog projektiranja.

Danas je prvobitna barokna cjelina tek dio kompleksa oformljenog u konačnici dogradnjama i preuređenjima tijekom, a posebno potkraj 19. stoljeća. Te su promjene bitno izmijenile odlike izvornog izgleda baroknog sklopa. Dogradnjom velikog, središnje položenoga novoga krila, koje je u jednu cjelinu povezaloo dotada razdvojeni barokni dvorac i kapelu, izmjenjena je, ali i dopunjena prostorna koncepcija.

Vrt je bio ureden s posebnom pažnjom i velikim troškom. Iako plan vrta nije očuvan, poznate su nam njegove dimenzije, točan položaj i još nekoliko pojedinačnih podataka. Nema sumnje da se radilo o izrazito artifično uređenom parku, koji je morao biti srodan brojnim slično oblikovanim baroknim vrtovima na europskim veleposjedima, ali u Slavoniji svog vremena posve se izdvajao veličinom, bogatstvom i raznovrsnošću raslinja, a posebno vjerojatnim francuskim tipom oblikovanja. Jednom fortifikacijskom inženjeru, uz to još i podrijetlom Francuzu, koji se odlučio povučeno živjeti na svom imanju, morao je značiti posebno zadovoljstvo, a da je tako i bilo otkriva nam zgoda iz 1736, prilikom pobune dijela seljaka na vlastelinstvu, kada su se buntovnici posebno okomili upravo na vrt, uništavajući drveće i raslinje, očito dobro znajući da će tako grofu najviše napakostiti.

Grof Maximilian Eugen Gosseau d'Heneff umro je 1741. Njegovi nasljednici prodali su imanje barunu Franji Trenku, ali u zao čas jer već iste godine pada zvijezda te najslavnije i najneobičnije ličnosti slavnskoga 18. stoljeća. Nakon sudske osude, koja je podrazumijevala i konfiskaciju imovine, nuštarski Trenkov posjed, zajedno sa svim ostalim njegovim brojnim imanjima, postao je vlasništvo erara. Tom je prilikom popisan, uz procjenu pojedinačnih vrijednosti, a izvještaj kao i procjene pojedinih obrtnika pružaju niz dragocjenih informacija o središtu vlastelinstva kako ga je ostavio grof Gosseau.

Udajom za grofa Antona Khuen-Belasija 1782. Josepha von Sandor de Szlavnicza donijela je u miraz trećinu nuštarskog imanja plemićkoj obitelji Khuen. Kupnjom ostalih dviju trećina, obitelj Khuen postaje 1811. vlasnikom cijelog vlastelinstva i postat će tijekom 19. i početkom 20. stoljeća neizbrisivim dijelom povijesti Nuštra, a u njihovo vrijeme imanje će doživjeti svoj najveći procvat. U drugoj polovini 19. stoljeća, kad je 1860. izgrađena nova župna crkva, dvorska kapela postala je samo obiteljska crkva. Gotovo cijela vlastelinska parcela iza dvorca pretvorena je u veliki park, u kome su ostaci baroknog vrta predstavljali tek manji, ali vrlo važan dio. Potkraj stoljeća i zgrada skladišta plodina uklopljena je u park tako što je pretvorena u konjušnicu, a ispred nje je uređeno i kružno vježbalište za konje kao sastavni dio sadržaja parka.

Teško bombardiranje 1991. osobito je oštetilo mali dvorac, a i cjelina nuštarskog kompleksa znatno je stradala u ratnim razaranjima, što je samo označilo kraj njegove polustoljetne posvemašnje degradacije.

Izvor: Zajednica Hrvata u Republici Makedoniji (<http://www.zhrmku.org.mk/slavonija>)

Podilite:

<<

Komentiranje za ovog članka više nije moguće.

JComments